

Quæstionum, Et Resolutionvm Legalium Libri Duo

Quæstionum, Et Resolutionum Legalium Libri Duo - Quorum Prior in duas Partes divisus, continet Resolutiones Beneficiales, Canonicas Et Regulares: Secundus Controversias Civiles determinat

Tonduti, Pierre François de

Lugduni, 1683

Cap. XIV. Legatarius aureorum gravatus de restituendo, utrùm teneatur restituere fideicommissario aureos in specie; an verò sufficiat illorum æstimationem præstari. Et aucto valore extrinseco ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98367](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98367)

24 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerii,

fundamentum veri intellectus illius l. & text. in leg. Titia 27. in princip. ff. eodem tit. ibi. Aut aurum praestari oportere, aut pretium auri, quanti comparari potest: est ergo aurum in obligatione, & aestimatio in solutione: ut dicit Bart. in d. l. Titie.

Eadem ratione si testator relationem habuerit ad aurum, vel argentum simpliciter, quidquid auri vel argenti relictum est in hereditate, legato continetur, si generale sit legatum; siue aurum argentumve factum sit, siue infectum: pecunia autem signata, eo legato non continetur, sed si argenti facti pondus centum sint legata, ex facto argento debebitur legatum, l. cum aurum 20 ff. de auro & argent. legat. Dum ergo testator non ad certam speciem auri facti, vel infecti, legatum ponderis auri refertur voluit; tunc ideo aestimatio est in solutione, quia hoc casu magis quantitas legata videtur, & per consequens debebitur aestimatio, ut probatur ex dict. l. cum aurum 20. cuius textus ratione utitur Cujac. ad lib. 14. respons. Iulii Pauli, in notis ad l. Titia 35 ff. de auro & argent. legat. volum. 2. colum. mihi 1668.

14 Tercio loco, si testator ad certam speciem non se restrinxerit (quo casu posse heredem solvere aestimationem iam in prima quaestione resolvimus) verius est, & magis communiter receptum, in aestimandis aureis testamento relictis, respiciendam esse aestimationem extrinsecam, quae currit tempore testamenti: ut post Oldrad. consil. 31. existimat Gail. lib. 2. observat. 7. 3. num. 4. Caneer. lib. 1. variar. resol. cap. 6. numero 149. ubi dicit quod in legatis universalibus attendendum est tempus mortis, in particularibus vero tempus testamenti. Idem tenet Pinel. ad l. 2. Cod. de rescind. vendit. in 1. part. 2. rubrica, cap. 2. numero 22. & 23. Simon de Præf. de interpret. ultim. volunt. lib. 5. cap. ult. numero 38. & 39. Rationem reddens, quia sensus verborum nascitur eodem tempore cum verbi prolatione. Anton. Faber in Cod. lib. 3. tit. 19. definit. 2. & lib. 8. tit. 29. definit. 15. Quia ex patrimonii comparatione tempore testamenti, prudens testator legandi modum sumere solet, futuraeque mutationis ignarus, non de alia moneta cogitare videri potest, quam de ea quae tunc in usu est & commercio: quod tamen limitat, & bene, nisi ex verbis & voluntate testatoris colligatur ipsum ad tempus mortis respectum habuisse, ut ibidem num. 5.

15 Vnde inferri videtur, quod si testator apposerit tempus solutionis, illud sit attendendum juxta valorem currentem illius monetae, si in usu reperiretur: quia eo solum tempore ad effectum deducitur dispositio, & effectus consideratur, ut etiam minus haeres gravetur, ut dicit Thesaur. jun. dict. part. 2. n. 73. versio. crederem tamen.

Ego tamen, salva pace tanti viri, verius existimo solam adjectionem temporis solutionis, non esse sufficientem, ut ex ea colligatur solutio ex praesumpta testantis voluntate, fieri debere juxta valorem monetae temporis solutionis. Quia cum in omnibus legatis solutio censetur semper destinata ad tempus mortis, si nihil aliud dictum fuerit, sequeretur eadem ratione considerandum esse tempus mortis contra communem resolutionem, quam ipsemet Thesaurus amplectitur.

16 Præterea hoc esse contra mentem majoris partis Doctorum, qui indistinctè tempus testamenti admittendum esse volunt, siue agatur de legatis puris, siue de conditionalibus: quos recenset Surd. consil. 454. num. 8. Idemque locum habere concludit, etiam si agatur de legato annuo, in quo moneta solvi debet juxta tempus dispositionis, cap. cum olim, & cap. cum Canonici de censib. Surd. dict. con-

sil. 454. num. 9. Vnde juxta communem sententiam, non solutionis, sed dispositionis tempus quoad monetam, in ultimis voluntatibus attendi debet; nisi ut dictum est, aliud ex verbis testamenti colligatur, ex Antonio Fab. d. lib. 8. tit. 29. definit. 15. num. 5. & ibi Gloss. & ideo non rectè scripsit Menoch. dict. consil. 49. num. 10. & 50. & consil. 158. quem reprehendit Cavagnol. in addit. ad dicta consilia.

17 Ad tertiam quaestionem Respondetur supponendo magnam esse inter Doctores controversiam, utrum si extraneus aliquid dotis causa mulieri reliquerit, maritus possit petere interesse dotis? In qua negativam amplectitur Surd. consil. 269. n. 10. Covar. lib. 3. variar. resol. cap. 1. num. 3. versio. casuum, affirmativam vero multis rationibus comprobatur & sequitur Gaspar Roderic. de annuis reddit. lib. 3. quaest. 7. n. 52. & alii relati per Barbof. in cap. salubriter, num. 4. de usur. & hanc affirmativam sententiam verioris esse, & menti Rotæ Romanæ conformem, etiam si de extraneo dotante agatur, ostendit Gratian. discept. forens. cap. 143. n. 3. & 4. Chistoph. Mart. Medic. exam. 7. n. 27. & sequentib. & n. 38. & Rota Rom. idem decidit in fratre & sic extraneo dotante, decis. 607. part. 4. recent. tom. 2.

18 Solutio vero matrimonio, non potuit mulier quæ sortem petere poterat, consequi interesse illius summae legatae, absque labe usurarum pravitatis: Surd. consil. 23. num. 12. & in tract. de aliment. tit. 1. quaest. 45. numero 21. etiam si pensio relinquatur sub blando alimentorum nomine. Surd. dict. quaest. 21. num. 15. Censius in tract. de censib. quaest. 44. num. 10. Rota decis. 773. num. 7. part. 4. recent. tom. 1. Gratian. discept. forens. cap. 853. num. 18. † Et per consequens quidquid legataria exegit fructuum nomine, soluto matrimonio, in sortem imputare tenetur, cap. ad nostram, de emptione & vendit. cap. illo vos, de pignoris. Surd. consil. 327. num. 29. Ioan. Baptista. Cost. de ratione rat. quaest. 142.

19 Ad majorem autem valorem aureorum, qui crevit à die soluti matrimonii existimo heredem teneri, quia fuit in mora: ex iis quæ superius annotavimus cap. 9. num. 12.

CAPVT XIV.

Legatarius aureorum gravatus de restituendo, utrum teneatur restituere fideicommissarios aureos in specie, an verò sufficiat illorum aestimationem praestari. Et aucto valore extrinseco aureorum, utrum aestimatio fieri debeat habito respectu ad tempus testamenti, vel mortis, aut restitutionis; & si legatario dati fuerint in solutum annui redditus concepti in aureis, qui postea per debitorem census fuerunt extincti, utrum eveniente casu fideicommissi, teneatur aureos reddere juxta valorem temporis extinctionis census.

SUMMARIVM.

1 Quando testator legavit summam solvendam in pecunia, vel in annuis redditibus, tunc pecunia est in obligatione, & annui redditus in solutione.

2 Qui

- 2 Qui habet facultatem solvendi in pecunia, vel in bonis, cogi potest totum solvere in pecunia, vel totum in bonis: nec potest pro parte solvere in uno, & pro parte in alio, nisi testator aliter disposuerit.
- 3 Si solutio fieri debeat in bonis, non debet fieri de melioribus, nec de vilioribus, sed de mediocribus, arbitrio boni viri.
- 4 Si data fuerit hæredi facultas solvendi super bonis, vel à prendre sur les biens, illa verba solam inferunt hypothecam, & debitum semper in pecunia solvendum est.
- 5 Amplia ut locum habeat, etiam stante pacto capiendi possessionem propria auctoritate.
- 6 Pecunia redacta ex venditione bonorum alicuius, dicitur esse de bonis ipsius.
- 7 Si legatum certa summa fuerit solvendum in talibus bonis, certis, & designatis, bona illa debentur, & non pecunia.
- 8 Facultas solvendi in bonis, amittitur per litis contestationem, vel si debitor executionem passus, non se obtulerit paratum solvere.
- 9 In actione indicati, facultas solvendi in bonis durat, donec ex indicato agatur.
- 10 Mora hoc casu purgari non potest post litis contestationem.
- 11 In executivis per primum actum iudicalem oritur litis contestatio.
- 12 Si debeatur pecunia, vel bona, admittitur libellus, seu petitio simplex, quamvis non sit alteriativa.
- 13 Aureis solis, aut illorum valore legato, sufficit estimationem prestare.
- 14 Testamenti tempus in legatis quoad valorem monetarum inspiciendum est.
- 15 Gravatus de restituendo, utrum debeat restituere bona sibi data in solutum, an verò illorum pretium.
- 16 In legatis & in fideicommissis particularibus, non res in solutum data, sed sola pecunia restitui debet.
- 17 Fallit in casu in quo legatarius declarasset se subrogare bona in locum fideicommissi.
- 18 In fideicommissis dyogheria, inspiciendum est quoad valorem mortis testatoris, non autem hæredis gravati.
- 19 Verius est quoad bonitatem intrinsecam moneta attendendum esse tempus testamenti.
- 20 Hæres qui fuit in mora, ultra legitimum interesse tenetur ad maioris valoris pecunia augmentum.
- 21 Qui à Principe obtinuit saluumconductum, si interim pecunia creverint, tenetur ad illud incrementum, & ad omne aliud legitimum incrementum.

Mortuo sine liberis legatario gravato, locus factus est restitutioni bonorum fideicommissis particulari suppositorum. Circa quam restitutionem nonnullæ difficultates propter varietatem monetarum excitatae fuerunt.

Primo utrum aurei, de quibus testator legando loquutus est, restituendi sint fideicommissario in specie; an verò sufficiat illorum estimationem præstare. Et si valor, seu æstimatio; cuius temporis ratio haberi debeat, an testamenti, an mortis testatoris, an verò temporis solutionis, an denique temporis quo fideicommissum fuit apertum per obitum hæredis gravati.

Item utrum gravatus teneatur fideicommissario

Tom. I. Pars I.

restituere pecunias, vel ipsos census seu capitalia annuorum reddituum, quæ ipsi fuerant in solutum data: & utrum aurei restituendi sint per gravatum, prout per eum recepti fuerunt eo tempore, quo capitalia fuerunt ipsi extincta.

In hac difficultate considerandum fuit in primis, quod testator legavit pecuniam; ita tamen quod sic in electione hæredis solvere in pecunia, vel in capitalibus annuorum reddituum, in totum, vel in parte: atque ita pecunia sola fuit in obligatione, annui verò redditus erant in solutione, seu facultate solvendi, quia certum, est illam facultatem adjectam esse in favorem solius hæredis, quo casu pecunia duntaxat est in obligatione, sed bona, aut res quæ loco pecuniæ præstari possunt dicuntur esse in solutione: per textum expressum, in l. si quis stipulatus fuerit decem in melle 57. ff. de solut. Cane. lib. 2. variar. resol. cap. 6. de solut. n. 98. & 99. ubi plures allegat. Bartol. in d. l. si quis stipulatus. Surd. consil. 225. num. 5. & 6.

Circa quam resolutionem notandum est primum, quod non sine ratione testator adiecit, licere hæredi solutionem facere in pecunia, vel in capitalibus annuorum reddituum, in totum, vel in parte. Quia si sic loquutus non fuisset, hæres fuisset obligatus totum solvere in pecunia, vel totum in annuis redditibus, l. si ex toto 8. §. si ita legatum. ff. de legat. 1. & ibi Iason, l. legatarius 38. in princip. ff. eod. tit. l. neminem 4. cum l. sequenti. ff. de legat. 2. Gratian. discept. forens. cap. 239. n. 27. & sequentibus.

Secundo notandum est, quod si hæres eligat solvere in bonis, vel in capitalibus annuorum reddituum, non tenetur solvere in melioribus, nec potest deteriora præstare, sed mediocria, arbitrio boni viri. Bartol. in l. si ex falsis, in fin. Cod. de transact. Ioseph. Ludov. decis. 64. n. 6. Trentacinq. lib. 3. variar. resol. c. 36. num. 6.

Tertio, quod si promissio summæ certæ facta fuisset super bonis, aut ad capiendum super bonis, vel à prendre & lever sur les biens, illa verba non darent hæredi facultatem solvendi in bonis, cum dictio super bonis, solam denotet bonorum hypothecam abque dominii translatione. Gratian. discept. forens. c. 963. num. 18. & cap. 683. num. 1. & sequentibus. Vbi etiam addit hoc habere locum, stante pacto de capiendi possessionem propriâ auctoritate, quia eo non obstante, sola hypotheca inducitur, ut tradit ibidem num. 20. discept. 256. num. 50. & 51. ubi dicit, quod si dictio super, adjecta fuerit super certis bonis, inducitur hypotheca specialis: si verò super omnibus bonis, inducitur hypotheca generalis. Idem statuendum est, si fuerit donata, vel legata certa summa, extrahenda super omnibus bonis, vel simpliciter super bonis. Pacific. de Salvian. interdict. inscript. 3. caput. 4. num. 605. Rationem affert Cravet consil. 187. num. 6. versio. sed pro primo, quia pecunia redacta ex bonorum testatoris venditione, dicitur de bonis ipsius testatoris, vel donatoris: quod voluit Rota decis. 243. num. 5. in fine, part. 3. recent. ubi dicit, quod legatum factum de bonis, potest verificari in pretio redacto de bonis.

Quarto notandum est, prædicta procedere, quando testator reliquit certam summam solvendam in bonis in genere, vel in capitalibus pensionum, generaliter loquendo: nam si legasset certam summam solvendam in tali, vel talibus bonis, vel talibus certis & designatis capitalibus annuorum reddituum, tunc sola illa bona, vel capitalia designata deberentur legatario: ut expressè dicit Bart. & alii in d. l. si quis stipulatus fuerit decem 57. ff. de solut. Cane. d. par. 2. cap. 6. n. 94.

Quinto advertendum est, quod in casibus in quibus

C

bus

26 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

bus legatarius habet facultatem solvendi in pecunia, vel bonis; & pecunia, ut dictum fuit, est in obligatione, bona verò in solutione, tunc facultas solvendi in bonis amittitur per litem contestationem, vel si debitor passus fuerit executionem fieri absque eo quod obtulerit se paratum solvere in bonis, ut expresse dicitur in *textu dicta l. si quis stipulatus 57. Cardin. Tusch. lib. 2. littera D. conclus. 53. num. 19.* Quod bene

comprobat Claper. *part. 1. causa 90. num. 7.* Et in actione iudicati, facultas illa solvendi durat, donec ex iudicato agatur. *Cancer. dicto lib. 2. variar. resol. c. 6. num. 9. 1. & 92.* Idem si ex dispositione testatoris. *Cancer. ibidem, num. 93.*

Et quamvis licitum sit moram purgare post interpellationem; tamen hoc verum est, si mora purgetur ante litem contestationem, seu quasi contestationem: Quæ fit, dum tractatur de instrumentis paratam executionem habentibus, quando illorum petitur executio, ut dicit Bartol. *in d. l. si quis 57. & post eum bene explicat Strach. in tract. de adiect. par. 3. quando adiecto solui possit, n. 123.* aut saltem per primum actum, in quo incipitur tractari de meritis causæ. *Tusch. littera L. conclus. 390. num. 7.*

Admittitur autem hoc casu simplex, & non alternativa petitio illarum rerum quæ sunt in obligatione, & spectat ad debitorem declarare, utrum malit ea præstare, quæ sunt in solutione, ut dicunt omnes DD. *in dicta l. si quis stipulatus 57. ff. de solut.*

Secundo loco fuit principaliter consideratum in proposita facti specie, aureos auri in auro ad signum Solis non simpliciter fuisse legatos; sed aureos Solis, aut illorum valorem alternativè: & sic electio fuit hæredis, utrum aureos in specie, aut illorum æstimationem solvere mallet. *Brun in tract. de Monet. in 2. præsupposit. num. 6. 7. & 8. Surd. consil. 242. num. 3. & sequentibus. Sola de monet. cas. 35. juncto num. 37.* cum figuratone casuum ibi propositorum.

Tertio, utrum tempus testamenti, vel mortis, seu destinata solutionis, nempe adveniens ætatis 25. annorum legatarii, attendi debeat, satis superque explicatum est *cap. præcedenti*, ubi ostensum fuit inspicendum esse valorem etiam extrinsecum monetarum tempore testamenti, nisi aliter de voluntate disponentis appareat: juxta *consil. Oldrad. 31. & alios per nos ibidem allegatos.*

Quarto supponendum est, quod licet magna sit controversia, utrum gravatus de restituendo teneatur restituere bona ipsa in solutum data; an verò solum pretium bonorum, pro quo in solutum datio facta fuit: ex traditis per Peregrin. *de fideicom. artic. 44. num. 28. in fin.* In qua controversia Mantica consuluit adversus Alciatum, non bona ipsa in solutum data, sed solum pretium restituendum esse, ut ipse Mantica ostendit *de consuet. ultim. volunt. lib. 7. tit. 8. num. 19.* aliàs 24. licet rem ipsam in solutum datam venire in restitutione fideicommissi, multi DD. existimaverint, quos citat & sequitur Fular. *de substit. quæst. 627. num. 56.* In qua Doctorum pugna, summâ acquirat niti videtur decisio Peregrini 2. num. 9. ut scilicet inspicendum sit quibus verbis concepta fuerit in solutum datio, ut ea ratione cognoscatur, quænam fuerit gravati acquiræntis intentio; an scilicet pro se acquisierit, declarando se nolle acquirere hæreditati; an verò hæreditario nomine contraxerit: cum enim actus agentium non operentur ultra eorû intentionem, si de acquiræntis intentione constet, quod noluerit acquirere hæreditati, securus erit. Ideo cauti sint gravati, ut dum ex re quam debent restituere acquirunt, aut in solutum accipiunt, expresse de-

clarent & protestentur se sibi ipsis, & non fideicommissariis acquirere: hæc bene explicantur apud Peregrin. *decis. 2. num. 9.*

In proposita verò facti serie, cessat hæc indagatio: quia cum agatur de relicto particulari, seu legato, cui restitutionis onus adjectum est, sola quantitas legata venit in fideicommissi restitutione, quia in relicto particularibus, pretium non succedit loco rei, neque res loco pretii. *Castren. consil. 326. per totum, volum. 2.*

Nisi tamen expressa facta fuisset subrogatio rei in solutum datæ, loco legati, per ipsum gravatum; stante enim subrogatione, pretium succedit loco rei, & res loco pretii. *Hodiern. ad Surd. decis. 15. n. 65.*

His ita constitutis facilis est resolutio propositarum difficultatum, quia cum legatum de quo agitur, consistat in pecunia, ut fuit resolutum in prima conclusione, num. 1. & Capitalia in solutum data non fuerint subrogata, nec succedant in locum pecuniæ, ut mox fuit ostensum *hoc num. 17.* nec certa nummorum species fuerit legata, ut dictum fuit *num. 7.* sed dumtaxat valor aureorum, qui inspicendus est tempore testamenti, ex veriori sententia, de qua in *cap. præcedenti, num. 14.* sequitur hæredes legatarii gravati debere restituere, non quidem capitalia in solutum data, sed aureos ipsos Solis legatos, aut illorum æstimationem, quæ vigeat tempore testamenti. Non enim ullo modo considerandum est tempus obitus legatarii gravati, sed tempus testamenti: aut in omnem eventum, tempus mortis testatoris, ut in fideicommissis droghetæ restitutione faciendam esse juxta valorem temporis obitus testatoris, non autem illius qui gravatus est, decidit Rota apud Coccin. *decis. 409. per totam, quæ est repetita in recent. decis. 220. part. 2.* Sicuti etiam tempus mortis testatoris attendendum esse, quando monetæ mutatio contigit in bonitate extrinseca, tenet Cavagnol. *in addit. ad consil. Menochii 49. num. 7.* Verum non est propterea recedendum à conclusionibus firmatis in *cap. præcedenti*, quod attendendum sit valor extrinsecus, habito respectu ad tempus testamenti, ob rationes & auctoritates ibidem allatas, quæ locum habent etiam si ageretur de legato monetæ imaginariæ, veluti de libris, ex Oldrado *dicto consil. 31.* Surd. *consil. 454. n. 9. versic. & prædicta omnia.* Vbi dicit, quod tunc æstimatio reducitur ad aureos, & valor regulatur secundum valorem auri de tempore dispositionis. *Brun. de monet. part. 9. per totam, fol. mibi 388.* Ioan. de Aquila *de monet. part. 2. theorem. 2. in Corollario, pagin. 414.*

Intelligendo prædicta omnia, nisi hæres illius qui gravatus est, fuisset in mora; tunc enim à die moræ non solum teneretur ad fructus, seu ad interesse legitimum summæ principalis, concurrentibus iis quæ requiruntur ad hoc ut interesse peti possit; sed etiam ad id in quo crevit valor extrinsecus monetarum. *Duard. de censib. 3. de census solut. quæst. 6. num. 28.* Thesaur. *decis. 174. num. 4.* ubi dicit, quod debitor à die moræ non solum condemnandus est ad interesse legitimarum usurarum, sed etiam ad interesse augmenti pecuniæ: cum non sit conveniens, ut ex sua culpa & mora damnum inferat creditor. Quod etiam extendit ad eum qui obtinuit à Principe saluum conductum, ut si contingat interim augmentum monetæ, ad illud teneatur, & ad omne illud legitimum interesse.